

102. Tiistaina 24 päivänä lokakuuta 1989

kello 16.30 (16.52)

Siv.

Päiväjärjestys

Mainittu asetus (A n:o 24)
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 17

Ilmoituksia

Siv. Ensimmäinen käsittely:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotukset laiksi liikevaihtovero-
lain 16 ja 27 §:n muuttamisesta sekä
laiksi eräistä vakuutusmaksuista suori-
tettavasta verosta annetun lain 3 §:n
muuttamisesta 3166

Hallituksen esitys n:o 115
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
52
Suuren valiokunnan mietintö n:o 126
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
52 a

5) Ehdotus laiksi valtion virkamies-
lain 5 §:n muuttamisesta 3186

Hallituksen esitys n:o 139
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
54

6) Ehdotus laiksi eräitä elintarvik-
keita koskevista poikkeuksista liike-
vaihtoverolakiin annetun lain muutta-
misesta „

Hallituksen esitys n:o 116
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
56

Ainoa käsittely:

2) Ehdotus muutoksista vuoden
1989 tulo- ja menoarvioon 3168
Hallituksen esitys n:o 137
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
53

3) Asetus 22 päivästä syyskuuta 1989
lääkelaboratorion eräiden virkojen pe-
rustamisesta ja lakkauttamisesta 3185
Mainittu asetus (A n:o 22)
Talousvaliokunnan mietintö n:o 6

4) Asetus 22 päivästä syyskuuta 1989
valtion teknillisen tutkimuskeskuksen
eräiden virkojen lakkauttamisesta ja
perustamisesta 3186

7) Ehdotus laiksi väestökirjalain
muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 99
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö
n:o 18

8) Ehdotus laiksi lakkautettujen seu-
rakuntien keskusarkistosta valtion pal-
velukseen siirtyvän henkilökunnan ase-
man järjestämisestä 3187

Hallituksen esitys n:o 164
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö
n:o 19

9) Ehdotus laiksi valtion virkaehto-
sopimuslain 5 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 91
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 9

	Siv.		Siv.
Esitellään:		23) Asetus 6 päivältä lokakuuta 1989 Kiinan kansantasavallan kanssa tekstiilituotteiden kaupasta tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta (A n:o 31)	3190
10) Hallituksen esitys n:o 195 laeiksi yhdistyslain 10 ja 35 §:n, yleisistä kouksista annetun lain 1 ja 2 §:n sekä painovapauslain muuttamisesta	3187		
11) Hallituksen esitys n:o 196 laiksi palo- ja pelastustoimesta annetun lain muuttamisesta	3188	Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Hetemäki-Olander.	
12) Hallituksen esitys n:o 197 laiksi puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta	„	Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon, sekä ed. Ahonen.	
13) Hallituksen esitys n:o 198 laiksi kiinnitysluottopankin muuttamisesta liikepankiksi ja sulautumisesta liikepankkiin sekä laiksi leimaverolain 10 §:n muuttamisesta	„	Päiväjärjestyksessä olevat asiat:	
14) Hallituksen esitys n:o 199 laiksi aluevaihdosta valtion ja YIT-Yhtymä Oy -nimisen osakeyhtiön välillä	„	1) Ehdotukset laiksi liikevaihtoverolain 16 ja 27 §:n muuttamisesta sekä laiksi eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	
15) Hallituksen esitys n:o 200 laiksi talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain 1 ja 2 §:n muuttamisesta ..	„	Jatkettu kolmas käsittely Hallituksen esitys n:o 115 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 52 Suuren valiokunnan mietintö n:o 126 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 52 a	
16) Hallituksen esitys n:o 201 mielenterveyslaiksi	3189		
17) Hallituksen esitys n:o 202 laiksi kansanterveyslain muuttamisesta	„	Ensimmäinen varapuhemies: Käsitteilyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 52 a. Valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 4 momentin mukaan eduskunta voi nyt hyväksyä tai hylätä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä ehdotetut lakiehdotukset.	
18) Hallituksen esitys n:o 203 laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta	3190	Viime istunnossa tehty perustelulausumaehdotus otetaan nyt huomioon.	
19) Hallituksen esitys n:o 205 laiksi valtion liikelaitoksista annetun lain muuttamisesta	„	Keskustelu:	
20) Ed. Seppäsen ym. lakialoite n:o 84 laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta ja laiksi eräistä vuodelta 1989 toimitettavassa verotuksessa sovellettavista poikkeuksista tulo- ja varallisuusverolakiin	„	Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä esitys merkitsee käytännössä sitä, että hallitus korotuttaa liikevaihtoveroa yhdellä prosenttiyksiköllä tällä päätöksellä, mikä kohta on syntymässä, yhdeksi kuukau- deksi eli tämän vuoden joulukuun ajaksi. Hallituksen ilmeisenä tarkoituksena on antaa uusi esitys ja jatkaa menettelyä ainakin ensi	
21) Ed. Donnerin lakialoite n:o 90 laiksi kirjastolain 7 §:n muuttamisesta .	„		
22) Asetus 6 päivältä lokakuuta 1989 työsuojeluhallinnon eräistä virka- järjestelyistä (A n:o 30)	„		

vuoden ajan. Käytännössä nämä ratkaisut merkitsevät sitä, että vuositasolla kansalaisen liikevaihtoverotaakka keskimäärin nousee noin 600 markalla.

Hallitus on kyllä kompensoimassa nämä menetykset suurituloisimmille sillä, että tuloverotuksessa suurituloisimmat saavat reilut kevennykset, pienituloisten jäädessä tässä suhteessa koko lailla osattomiksi. Yli kaksi miljoonaa suomalaista on sellaista, joille ei tule kevennyksiä tuloverotuksessa joko lainkaan tai vähemmän kuin tämä liikevaihtoverotaakka heille käytännössä merkitsee.

Näillä perusteilla, arvoisa puhemies, ja kun hallitus ei esitä kansalaisten perusturvaan minkäänlaista tasokorotusta, keskusta ei voi olla hyväksymässä esitettyä lakia vaan esittää tämän hylkäämistä. Ehdotan siis lakiehdotukset hylättäviksi.

Kun tällainen esitys tehdään, me erityisesti ihmettelemme SMP mukanaoloa kaikessa tässä, liikevaihtoveron korotuksessa, tuloveron mainitunlaisissa linjauksissa ja siinä, että kansalaisten perusturva ei alkuunkaan koroteta.

Ed. Vähäkangas: Arvoisa puhemies! Liikevaihtoveron korotuksella hallitus on ottamassa ne pienetkin korjaukset, joita se on taulukkoeroituksiin lupaillut pieni- ja keskituloisille, ja siksi tämä hallituksen esitys on heidän kohdaltaan kohtuuton.

Kannatan ed. Pekkarisen tekemää hylkäys ehdotusta.

Ed. Löyttyjärvi: Rouva puhemies! Liikevaihtoveron korotusesityksellä siinä muodossakin, kuin se nyt on uudelleen eduskunnan käsiteltävänä valtiovarainvaliokunnan jäljiltä, lisätään pienituloisten kansalaisten verotaakkaa. Kaikkein ankarimmin liikevaihtoverotus puree kaikkein pienituloisimpien elämään. Kaikkein pienituloisin kymmenennes tulonsaajista maksaa, toistettakoon tässä vielä, yli kaksinkertaisen osuuden bruttotuloistaan liikevaihtoveroa verrattuna kaikkein suurituloisimpaan kymmenennekseen.

Kannattamme myös esitysten hylkäämistä.

Ed. Laine: Rouva puhemies! Pyysin puheenvuoron kuullakseni sosialidemokraattien kansanedustajien kannanottoja tässä asiassa, ja kun ed. Ahonen nyt käy pyytä-

mässä puheenvuoroa, ajattelin, että hänelle jää mahdollisuus käyttää tässä asiassa puheenvuoro.

Ed. Jokinen: Arvoisa puhemies! On kyllä mielenkiintoista seurata, miten hiljaa syylliset tällä kertaa salissa ovat. Se kyllä osoittaa, että eipä ole paljon sananvaraa tällä kertaa, kun tietää, mitä kansa ajattelee tällaisista ratkaisuista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pekkarinen ed. Vähäkankaan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotukset, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ahonen, Aittoniemi, Ajo, Ala-Harja, Alho, Antvuori, Backman, Björklund, Björkstrand, Donner, Dromberg, Hacklin, Hietala, Hilpelä, Hokkanen, Hämäläinen, Ikkala, Jansson, Joenpalo, Joutsensaari, Jurva, Jääskeläinen, Kalliomäki, Kanerva, Kärkinen, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Kettunen, Knuuttila, Kohijoki, Korkia-Aho, Kärhä, Lahti-Nuuttila, Lamminen, Lapio-lahti, Laurila, Lax, Lindroos, Linnainmaa, Louekoski, Luttinen, Melin, Metsämäki, Miettinen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mönkäre, Mörttinen, Nordman, Nyby, Nymän, Paakkinen, Paasio, Paavilainen, Paloheimo, Perho, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Pulliainen, Puolanne, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Rauramo, Renlund, Riihijärvi,

J. Roos, T. Roos, Rusanen, Sasi, Savela, Savolainen, Siitonen, Skinnari, Soininvaara, Särkijärvi, Taina, Taxell, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen, Valli, Valo, Varpasuo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Westerlund, Viinanen, Viljanen, Vuoristo ja Vähänäkki.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Alaranta, Almgren, Andersson, Anttila, Apukka, Astala, Fred, Hautala, Heikkinen, Huuhtanen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jokinen, Jokiniemi, Juhantalo, Jääteenmäki, Kankaanniemi, Kietäväinen, Koistinen, Kokko, Kääriäinen, Laaksonen, P. Lahtinen, Laine, Lehtosaari, P. Leppänen, Löyttyjärvi, Majjala, Mattila, Moilanen, Männistö, Nieminen, Pekkarinen, Peltari, Pesälä, Renko, Rinne, Ryynänen, Röntynen, Saari, Sarapää, Seppänen, Sillanpää, Siuruainen, Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Tenhiälä, Tennilä, Tähkämaa, Wahlström, Vihriälä, Virolainen ja Vähäkangas.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ahde, R. Aho, Bärlund, Elo, Gustafsson, Haavisto, Halonen, Helle, Hetemäki-Olander, Holvitie, Hurskainen-Leppänen, Häkämies, Jaakonsaari, Jouppila, Järvenpää, Järvisalo-Kanerva, Kauppinen, Kemppainen, Kuuskoski-Vikatmaa, M. Lahtinen, Laitinen, U. Leppänen, Liikanen, Louvo, Malm, Myller, Niinistö, Ollila, Paasilinna, Pesola, Pokka, Puhakka, Puisto, Puska, Rantanen, Rehn, Saapunki, Saarinen, Saastamoinen, Salolainen, Suominen, Tiuri, Uitto, Vistbacka, Väistö, Väyrynen, Väänänen ja Zyskiewicz.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 96 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 49. (Koneään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä ed. Moilasen perustelulausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Moilasen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 53. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus muutoksista vuoden 1989 tulo- ja menoarvioon

Ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 137

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 53

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 53. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään ehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin esitellään menot pääluokittain ja luvuittain vastaavine perusteluineen, sen jälkeen esitellään tulot osastoittain ja luvuittain vastaavine perusteluineen sekä mietinnön perusteluissa oleva, tulo- ja menoarvion tasapainoa koskeva lausuma. Pääluokkia ja osastoja esiteltäessä ei yleiskeskustelua niistä enää sallita, vaan ainoastaan asianomaisella kohdalla ehdotukset lyhyine perusteluineen.

Jos mietintöä ei muuttamattomana hyväksytty, lähetetään asia valtiopäiväjärjestyksen 76 §:n mukaisesti takaisin valtiovarainvaliokuntaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelu:

Ed. Löyttyjärvi: Arvoisa puhemies! Kun kuluva vuoden tulo- ja menoarviosta eduskunnassa päätettiin, tiedettiin jo tuol-

loin, että asuntobudjetin määrärahat, ennen kaikkea asuntotuotantomäärärahat, ovat tuntuvasti alimitoitettuja niihin tavoitteisiin nähden, jotka budjetin perusteluihin kirjattiin. Nyt lisämenoarviossa esitetyt määrärahalisäykset eivät ulotu edes asetettujen tavoitteiden toteuttamisen tasolle, saati että näillä esityksillä voitaisiin jollakin tavalla vastata siihen tarpeeseen, joka yhteiskunnan lainoittaman asuntotuotannon lisäämiseen on. Tulemmekin yksityiskohtaisessa käsittelyssä kannattamaan niitä ehdotuksia, joita vastalauseissa on asuntotuotantomäärärahojen ja yleensä asuntobudjetin määrärahojen kasvattamisesta.

Viime perjantaina pankkivaltuusmiehet tekivät päätöksen peruskoron korottamisesta prosenttiyksiköllä. Peruskoron korotus tulee merkitsemään asuntovelallisille tuntuvaa lisärasitusta. Sen vaikutukset asumisen hintaan kokonaisuudessaankin tulevat olemaan erittäin tuntuvat. Peruskoron korottaminen prosenttiyksiköllä on hyvin läheistä sukua täällä äsken tehdylle päätökselle liikevaihtoveron korottamisesta. Ihmisten perustarpeet, elämisen hinta, ollaan tekemässä yhä kalliimmaksi. Peruskoron korottaminen edellyttää toimenpiteitä, joilla estetään koron korotuspäätöksen vaikutukset pienituloisille ja vaikutukset asuntojen hintoihin ja asumiskustannuksiin yleensä. Tulemme yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään esityksen lisämenoarvioon asumistukimäärärahan tuntuvaksi nostamiseksi.

Ed. Laine: Arvoisa puhemies! Haluan ed. Mäki-Hakolalle ja valtiovarainvaliokunnalle todeta, että olen tavattoman pettynyt valiokunnan mietintöön nimenomaan sen vuoksi, että lähetekeskustelun yhteydessä, joka koski lisäbudjettia, monissa puheenvuoroissa esitettiin toivomuksia, vaatimuksia ja ehdotuksia asuntomäärärahan lisäämisestä mutta valiokunta ei ole näitä toivomuksia huomioon ottanut. Sama tilanne näyttää olevan asumistukimäärärahan osalta. Siitä syystä olemme tehneet ehdotuksen asumistukimäärärahan korottamisesta 100 miljoonalla markalla. Asumistuen osalta SKDL:n vastalauseissa on mielestäni varsin osuvat ja hyvät perusteet sille, minkä vuoksi asumistukimäärärahaa pitäisi korottaa.

Se, missä valiokunta on pikkuisen liikahtanut eteenpäin, koskee turkistarhaajien ja

poromiesten asioita. Mutta tältäkin osin on todettava, että valiokunta jää kovin kauas siitä tavoitteesta, joka näiden elinkeinojen tämänhetkinen tilanne huomioon ottaen olisi ollut välttämätöntä.

Muun muassa näistä syistä tulemme yksityiskohtaisessa käsittelyssä tukemaan niitä ehdotuksia, jotka valiokunnan mietintöön liitettyissä vastalauseissa on mainittu, koskettaen juuri edellä käsittelemiäni asioita.

Ed. Tenhiälä: Rouva puhemies! Käsiteltävänä oleva hallituksen toinen lisäbudjettiesitys todistaa oikeaksi keskustan eduskuntaryhmän tämän vuoden asuntobudjettiin kohdistaman kritiikin. Budjettiesityksessä hallitus asetti asuntotuotannolle huomattavan korkeita tavoitteita, joiden toteuttamiseksi ei kuitenkaan esitetty varsinaisessa budjetissa riittävästi määrärahoja. Kun tämä menettely on toistunut tämän hallituksen kaikissa budjettiesityksissä, on vakavasti kyseenalainen, miten tietoinen asuntomäärärahojen alimitoitus sopii yhteen valtion tulo- ja menoarviota koskevien säästöjen kanssa. Perustuslakivaliokunta on todennut hallitusmuodon 66 §:n sisältämästä budjetin täydellisyysperiaatteesta johtuvan, että hallituksen valmistelemaan seuraavan vuoden tulo- ja menoarvioesitykseen on otettava kaikki ennakoitavissa olevat valtion tulot ja menot.

Tämän vuoden budjettiesityksen mukaan valtio suorastaan tienasi asuntopolitiikalla asuntopulan jatkuvasti pahentuessa etenkin pääkaupunkiseudulla ja nuorten perheiden keskuudessa. Budjettiesityksen mukaan valtion korkotulot asuntotoimen lainoista kasvavat tänä vuonna viime vuoteen verrattuna 90 miljoonalla markalla ja asuntotoimen lainojen takaisinmaksut lähes 80 miljoonalla markalla. Asuntolainojen korkojen verovähennysoikeuden omavastuiden korottaminen leikkasi puolestaan korkovähennystä hallituksenkin oman arvion mukaan 440 miljoonaa markkaa. Todellisuudessa leikkaus on asuntojen hintojen ja korkojen nousun myötä tuntuvasti suurempi. Leimaveron tuotto kasvaa lisäbudjetin mukaan viime vuoteen verrattuna yli miljardilla markalla, mikä merkitsee osakehuoneistojen kauppohenkilöiden leimaveromenojen lisäystä viime vuoteen verrattuna ainakin 100—150 miljoonalla markalla.

Varsinaisessa budjettiesityksessä asuntotoimeen osoitetut määrärahat kasvoivat edellä

lueteltuja leikkauksia vähemmän, vaikka asumisen hinta on samanaikaisesti räjähdysmäisesti noussut. Jo viime syksynä kaikkien asiantuntevien tahojen tiedossa ollutta asuntomäärärahojen riittämättömyyttä korjataan nyt lisäbudjetissa. Tämäkin lisäys on asuntoalan asiantuntijoiden mukaan edelleen riittämätön asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tälle vuodelle tavoitteeksi luvatussa 13 000:sta valtion lainoittamasta vuokra-asunnosta oli elokuussa rakenteilla vasta 1 900. Keskustan vastalauseessa esitetään lisää määrärahoja ja myöntämisvaltuuksia vuokra-asuntolainojen korkotukeen sekä asuntojen perusparannuslainoihin.

Ajankohtainen kysymys asuntovelallisten osalta on peruskoron noston aiheuttamat lisärasitukset. Hallituksen epäonnistuneen talouspolitiikan lisälaskuja joutuvat näin maksaan vaikeasti velkaantuneet asunnonhankkijat, joiden taakkaa hallitus on lisännyt vauhdittamalla asuntojen hintojen nousua ja leikkaamalla samanaikaisesti asuntolainojen korkovähennysoikeutta. Korkotason nousu on korvattava täysimääräisesti asuntovelallisille poistamalla asuntolainojen korkojen verovähennyksen omavastuu ja yläraja. Hallitus ei voi paeta vastuuta talouspolitiikkansa virheistä pankkien selän taakse. Uusimpien asuntolainojen korkojen säilyttäminen ennallaan pidentämällä vastaavasti lainojen takaisinmaksuaikaa ei ole asuntovelkaisia tyydyttävä ratkaisu. Vanhempien asuntolainojen korkojen korottaminen vielä peruskoron nousua enemmän ei ole oikeudenmukaista.

Hallitus on suhtautunut kaikissa budjettiesityksissään tyyliä keskustan ja muun opposition perusturvauudistusta koskeviin esityksiin. Pienituloisten eläkeläisten, työttömien, sairaiden ja lapsiperheiden kohtuullisia vaatimuksia hallitus on pitänyt valtiontalouden kannalta kohtuuttoman kalliina. Perusturvamenot ovat hallituksen budjettiesityksissä kasvaneet selvästi budjetin keskimääräistä kasvua vähemmän.

Lisäbudjettiesityksessä perusturvamenot ovat tärkein valtion säästökohde. Työttömyyden ajan perusturvasta vähennetään 360 miljoonaa markkaa, sairauden ajan perusturvasta 635 miljoonaa markkaa ja Kansaneläkelaitoksen perusturvasta 420 miljoonaa markkaa. Tämä yli 1 400 miljoonan markan säästö perusturvamenoissa on suunnilleen sama summa, minkä keskustan ja SKDL:n

yhdessä tekemä aloite perusturvan uudistuksesta maksaisi sen ensimmäisenä toteuttamisvuonna. Todellisuudessa perusturvauudistukseen olisi ollut jo tämän vuoden budjetissa riittävät määrärahat, jos hallituspuolueilla olisi ollut halua pienituloisten kansalaisten kannalta tärkeiden uudistusten toteuttamiseen.

Hallituksen suhtautuminen opiskelijoiden perusturvaan näkyy lisäbudjettiesityksessä 30 miljoonan markan leikkauksena opintorahamenoissa. Hallituksella ei näytä olevan halua toteuttaa eduskunnan jo vuoden 1987 budjetin käsittelyn yhteydessä päättämää tavoitetta opintotuen kehittämisestä perustoi-meentulon turvaavaksi etuudeksi. Opintotuesta tapahtuneet pienet korotukset eivät opiskelijoiden perusturvaa ole käytännössä parantaneet, kun korkotaso on samanaikaisesti noussut.

Suorastaan häpeälliseltä tuntuu hallituspuolueiden suhtautuminen veteraaniasioihin. Esitimme vuosi sitten, että keskustalaisen ministerin esityksestä syntynyttä ylimääräistä rintamalisää olisi korotettu viime huhtikuussa 7,5 prosentista 30 prosenttiin kansaneläkkeen lisäosan määrästä. Hallituspuolueet äänestivät tyyliä esityksemme nurin. Nyt hallitus mainostaa suurena saavutuksena 25 miljoonan markan lisämäärärahaa ensi vuoden budjettiesityksessä, jolla ylimääräistä rintamalisää on tarkoitus korottaa vasta 1.10.1990.

Kun budjettikeskustelussa valtiovarainministeri väitti toteuttaneensa veteraanijärjestöjen esitykset sellaisenaan, on syytä lainata veteraanijärjestöjen valtiovarainvaliokunnalle osoittamaa kirjelmää näiltä osin. "Onkin kohtuutonta, että ylimääräisen rintamalisän korottamista lykätään vielä ensi vuoden lokakuuhun, kun tiedetään varmasti, että juuri tähän ryhmään kuuluvista jopa tuhansia veteraaneja ehtii kuolla tänä aikana." Ikään kuin vastauksena veteraanijärjestöjen vetoomukseen hallitus leikkaa lisäbudjetissa rintamaveteraanien eläkkeisiin tarkoitettuja määrärahoja 25 miljoonalla markalla eli samalla summalla, jonka se vuoden päästä aikoo osoittaa ylimääräisen rintamalisän korottamiseen.

Lisäbudjetista poistettiin kotimaisten alushankintojen korkotukea koskeva kohta. Valtion osuus telakkateollisuuden tukemisesta tulee esille asiaa koskevan lakiesityksen osal-

ta ensi vuoden budjetissa sekä myös perustulakivaliokunnassa, joka käsittelee eräiden ministereiden virkatoimien laillisuutta. Mene-mättä tässä yhteydessä tarkemmin tähän miljardiluokan skandaaliin totean vain yhden lisäbudjettiin liittyvän hallituksen periaatelinjauksen. Hallitus lisäbudjetissa suhtautuu erittäin kylmäkiskoisesti kahden tärkeän suomalaisen tuotannonalan, turkistarhauksen ja porotalouden, todella vakaviin ongelmiin. Kun turkistarhaajat ja poromiehet toivoivat valtion tukea elinkeinojensa pelastamiseksi saman verran kuin viikossa on mennyt telakkateollisuuden tappioiden korvaamiseen, löytyi hallitukselta myötätuntoa vain puolta pienempään määrärahaan.

Rouva puhemies! Keskustan eduskuntaryhmä tulee esittämään vastalauseensa mukaisesti niitä kohtia, jotka vastalauseessa ovat, yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Ed. Mäki-Hakola (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Tenhiälälle totean, että molempiin, sekä poromiehille että turkistuottajille, lisäbudjetissa on määräraha jopa niin, että valiokunta on turkistuottajille ollut lisäämässä hallituksen esitykseen.

Mitä tulee poronhoidon määrärahaan, haluan todeta, että itselläni on ollut varsin kriittinen näkemys tähän asiaan sen takia, että ovat vielä selvittämättä ne noin 14 miljoonan saatavat, joita tulli on hakenut savustamattoman, marinoidun lihan viennistä, hinnanerokorvauksista. Tämä on todella suuri summa, josta todetaan, että se on melkein yhtä suuri vientituki kuin lihakilosta liiketoiminnalla saadaan. Mielestäni ei ole vielä ehditty selvittää, mihin tämä 14 miljoonaa markkaa on joutunut. Tämä olisi ollut syytä ensin selvittää, ennen kuin poromiehille määrärahaa tähän tarkoitukseen pannaan.

On käynyt nimittäin ilmi, että savustamattoman lihan käsite on piilotettu savustetun lihan sekaan. Tullihallituksesta kävi selville, että pinnalle on pistetty toisenlaista lihaa ja varsinainen liha, josta on sitten korvausta saatu, on ollutkin lihaa, joka ei ole hinnan-erokorvauksen alaista. Tätä pidetään sen tapaisena asiana, että se olisi tullut ensin selvittää, ennen kuin hallitus lähtee tähän tarkoitukseen lisäämäärärahoja esittämään.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! SMP:n eduskuntaryhmän

puolesta on syytä yhtyä siihen, mitä ed. Tenhiälä sanoi ylimääräisen rintamamiesli-sän kohtuuttoman pienestä korotuksesta nyt käsittelyyn tulevan budjetin yhteydessä. Suomen maaseudun puolue on esittänyt korotusta, joka nostaisi nämä molemmat yhdessä 600 markkaan ja on myös budjettikäsitel-lyssä vaatimassa sitä, toivottavasti muiden hallituspuolueiden kanssa yhdessä, että yli-määräistä rintamamieslisää tulee korottaa enemmän kuin on nyt tarkoituksena ja että sen maksatusta myös aikaistetaan.

Minä kuitenkin huomautan Suomen kes-kustalle, että kun vuonna 1986 ylimääräinen rintamamieslisä lailla pantiin maksatukseen, silloin löytyy sosiaalivaliokunnan mietinnön etusivulta enemmän SMP:n kansanedustajien tekemiä aloitteita tämän asian eteenpäin vie-miseksi kuin muiden yhteensä. Siellä on mm. ed. Pohdon kaksi aloitetta. Siellä on myös ed. Kettusen aloite mainittuna. Siellä on myös edustajien Vesterisen ja Puolanteen nimet mainittu.

Minä kuitenkin huomautan siitä, että kun keskusta puhuu näin kovalla äänellä ylimää-räisistä rintamalisistä, heidän ministerinsä tuolloin ehdotti alarajaksi ylimääräiselle rin-tamalisälle yhtä markkaa. Yksi markka oli ministeri Kuuskoski-Vikatmaan ehdotus, ja tämä on todella pilkantekoa ollut rintama-miehiä kohtaan, jos mikään. Siitä te ette pääse mihinkään, koska se on kirjattua dokumenttia.

Ed. Tenhiälä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ensinnä ed. Aittoniemelle toteaisin, että toivoisin, että SMP toimisi myös näissä asioissa. Pelkästään aloitteiden tekeminen ei osoita yhtään mitään, vaan sen osoittaa se, mitä saadaan aikaiseksi. Tässä lisäbudjetissa tällä hetkellä vähennetään näi-tä rahoja, ja kun SMP on puhunut hallitus-puolueena niiden puolesta, olisi toivonut, että vähennyksiä ei olisi tapahtunut vaan mieluumminkin lisäyksiä. Mutta toivotan tervetulleeksi SMP:n siihen rintamaan, jolla voidaan rintamamieseläkkeitä parantaa ja tällä tavalla auttaa sotiemme veteraneja. Me olemme valmiit tekemään sitä tärkeätä työtä, joka tälle maalle on ollut hyvin arvo-kasta.

Ed. Mäki-Hakolalle toteaisin, että ennen kaikkea minua kummastuttaa se, että tässä lisäbudjetissa oli jopa hallituksen taholta

esitetty suurempaa määrärahaa porotaloudelle, mutta valtiovarainvaliokunnassa hallituspuolueitten toimesta määrärahaa supistettiin 1,5 miljoonalla markalla, eikä se näin ollen täytä sitä tavoitetta, joka oli esitetty poromiesten taholta. Uskon, että se on aivan oikeutettu tavoite. Samanaikaisesti turkistalouteen esitettiin saman suuruista määrärahaa, joka tuli porotalouteen. Elikkä tässä käytiin hallituspuolueitten sisällä kauppaa, että pannaan samanlaiset molempiin, kun ei toiselle voida ehkä antaa parempaa kuin toiselle. Mutta minusta se oli huono kauppa. Olisi pitänyt todella menetellä, niin kuin tarvekin oli.

Ed. Apukka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Mäki-Hakola sanoi suhtautuvansa kriittisesti poromiesten ansionmenetysten korvaukseen. Näyttää kyllä siltä, että hallitus on kokonaisuutenaan suhtautunut ihmeellisen kriittisesti tähän, kun poromiesten palkkasaatavia ei olla valmiita tuon enempää korvaamaan.

Se, että tässä yhteydessä puhutaan tulliepäselvyyksistä, ei vaikuta mitään siihen, että nyt on kysymys poromiesten palkkasaatavista eli heidän tekemänsä työn arvosta. Se jos mikä olisi kohtuullista maksaa osittain edes, niin kuin molemmissa vastalauseissa on esitetty. Me olemme myös SKDL:n vastalauseessa todenneet sen, että nämä epäselvyydet on ilman muuta selvitettävä, mitä poronliha-kaupan ympärillä on, mutta ne eivät saa vaikuttaa siihen, ettei hädänalaisessa tilanteessa oleville poromiehille makseta heidän ansaitsemaansa toimeentuloa.

Täällä etelässä tuntuu hyvin vahvasti olevan se käsitys, että Lapin poromiehet ovat kaikki suuria pororuhhtinaita ja sinne tämmöisten markkojen sijoittaminen on turhanpäiväistä ja jonninjoutavaa. Se on ihmeellistä, sillä jos katsellaan porolukuja ja poronomistajien määrää, tiedetään, että poroja on keskimäärin muutama kymmenen omistajaa kohti. Jos lasketaan, että poro maksaa 600 markkaa suunnilleen, kun se myydään lihana, siitä voi laskea, että muutaman kymmentuhannen markan rahat siitä saa, jos koko elinkeinonsa myy. Nyt on ihmisillä palkkasaatavista kysymys. Toivoisi todella, että täällä vähän laajemmin löytyisi sellaista solidaarista henkeä, että nämä ihmiset tästä tilanteesta jotenkintaan pelastettaisiin.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kokoomuksen edustajalla Pentti Mäki-Hakolalla oli selvästikin semmoinen asenne puheenvuorossaan, että poromiehiä ei voida nyt lähteä riittävästi auttamaan, koska epäselvyyksiä on. Totta se on, että Poron ja Riistan johto ajoi firman konkurssiin ja toimi erittäin huonolla tavalla. Tästä ei kuitenkaan saa seurata se, että poromiehiin suhtaudutaan kielteisesti, koska he tekevät arkista karua työtä varsin pienillä tuloilla. Nyt on tärkeää erottaa nämä asiat toisistaan.

Wärtsilän Meriteollisuus on herrojen toimesta ajettu konkurssiin. Työntekijät eivät ole siihen syyllisiä. Heille pitää turvata esimerkiksi palkkasaatavat ja tietysti myös työpaikan jatkuminen. Siihen on velvollisuus. Ja näin on poromiestenkin kanssa. Ei, ed. Mäki-Hakola, poromiehiä saa alkaa siitä syyttää, että poromiesten yhtiössä jotkut toimivat tökeröllä tavalla ja vahingoittivat elinkeinoja. Te samaistatte nyt, kokoomuslaiset, vaarallisella tavalla arkiset ahertajat porotaloudessa ja sen vuoksi olette sitä vastaan, että he saisivat riittävästi avustusta.

Yksistään konkurssisaataviin tarvittaisiin 19 miljoonaa, ja niidenkin osalta on pidettävä huolta siitä, että ne menevät tappion kärsineille ja menetyksiä kokeneille. Sen lisäksi tarvitaan vielä vientitukea, jotta elinkeino ei nyt tukahdu: porotalous on Lapin kannalta äärettömän tärkeä.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Porotalous on tällä hetkellä vakavassa kriisissä. Ed. Mäki-Hakola kiinnitti huomiota puheenvuorossaan vain yhteen osa-alueeseen tässä kriisissä. Meidän virheiden mielestä ratkaisevan tärkeää on tällä hetkellä asian ekologinen ulottuvuus. Eduskunnan olisi ehdottomasti pitänyt tai pitäisi heti kohta tulevassa äänestyksessä osoittaa riittävät määrärahat porotaloudelle siihen, että vientituen ja muitten keinojen avulla pidetään huoli siitä, että porolaitumilla ei ole yhtään ylimääräistä poroa tulevana laidunkautena niin, että laidunten kantokyky ylitetään. Tämä on ehdottoman välttämätöntä. Kaikki ratkaisut, jotka johtavat siihen, että pidetään ylimääräisiä poroja, ovat pitkällä aikavälillä kalliimpia kuin ne, mitä poromiehet itse ovat esittäneet.

Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu, jota eduskunnassa on käyty viimeisen viikon ai-

kana ja sitä ennen valtiovarainministeriön kanssa, on osoittanut, että valtiovarainministeriöön tarvitsisi välittömästi perustaa asian-tuntijaekologin virka, niin että olisi joku henkilö siellä, joka hallitsee ekologiset perusasiat ja voisi toimia ministereitten asiantuntijana tällaisissa asioissa. Nyt typeryydellä ja tietämättömyydellä sekä osaamattomuudella aiheutetaan kansantaloudelle ja luonnolle kohtuuttomia rasituksia, jotka koituvat meil-le kaikille hyvin kalliiksi tulevaisuudessa.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Aittoniemi esittelee niitä aloitteita, jotka ovat olleet ylimääräisen rintamalisän aikaansaamisen taustalla, ehkä on syytä hänelle nyt kertoa, että yksi tärkeistä aloitteista, ehkä ratkaisevista, oli kuitenkin se ed. Vesterisen nimellä kulkeva laajalti koko eduskunnan eri ryhmiä kosket-tanut ja kattanut, joka viime kädessä loi pohjan siihen, että hallitus sittemmin antoi tunnetun esityksen ylimääräisestä rintamali-sästä.

Olennaista, ed. Aittoniemi tässä tilantees-sa, on kuitenkin se, että kun eduskunta hyväksyi tuon lain, eduskunnan tahto oli sangen yksiselitteinen siitä, että seuraavien vuosien aikana tuota 7,5:tä prosenttia sidos-tetaan kansaneläkkeen lisäosaan, sitä noste-taan ja sitä kautta lisäosaa kohennetaan tulevien vuosien aikana. Holkerin hallitus on esittänyt kaksi budjettiesitystä, eikä pennin-kään tasokorotusta niissä esityksissä ole yli-määräiseen rintamalisään tehty. Nyt se esit-tää, ja kiitos edes siitä vähästä, vuoden 1990 loppupuolella vasta käynnistettäväksi ensim-mäisen kerran tasokorotusta tähän asiaan. Hyvä niin, mutta pitkään kesti, ennen kuin edes tällainen korotus asiaan tuli.

Ed. Mäki-Hakola (vastauspuheenvuo-ro): Rouva puhemies! Ed. Tenhiälälle luen vain vastauksena valiokunnan mietinnöstä poromiehiiä koskevan osan: "Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkoituksena on paliskuntakohtaisesti laatia suunnitelmat, joiden avulla poromäärät alennetaan vastaa-maan valtioneuvoston vahvistamia poromää-riä. Valiokunta on lisännyt momentin mää-rärahaa 6 500 000 markalla ja täydentänyt momentin perustelujen päätösosaa siten, että määrärahaa saa käyttää myös poronlihan markkinointiin ja poronlihan hintatuen mak-

samiseen, jonka edellytyksenä on porojen määrän alentaminen valtioneuvoston tar-kemmin määräämällä tavalla."

Mutta tämän lisäksi minä edelleen kysyn, mihin on joutunut tämä 14 miljoonan mar-kan hinnanerokorvaus, joka on Porolle ja Riistalle maksettu? Tämän minä haluaisin selvittää, ennen kuin lisää rahaa tähän pan-naan. Mihin on joutunut tämä 14 miljoonaa markkaa?

Ed. Sarapää: Arvoisa puhemies! Ed. Mäki-Hakola ansiokkaasti johdatti jo minut tähän puheaiheeseen, johon oli tarkoitus perusteellisesti nyt puuttua. Koska äsken en saanut vastauspuheenvuoroa, haluan muuta-malla sanalla aluksi puuttua ed. Mäki-Hako-lan esittämiin väitteisiin ja minusta siinä mielessä väärin ja epäluuloon perustuviin, että poromiehet sinänsä eivät ole tähän tilanteeseen syypäitä. Poro ja Riista Oy:n konkurssipesä elää tällä hetkellä omaa elä-määnsä. Sieltä aikanaan vuosien kuluessa kaikki tuomiot tulevat.

Mitä tulee hinnanerokorvaukseen, 14 mil-joonaan markkaan, sehän perustuu tullihal-lituksen ensikäden tietoon ja laskelmaan. Tämänkin hinnanerokorvauksen lopullinen suuruus ja se, missä järjestyksessä se käsitel-lään konkurssipesän etuoikeutettujen tai muiden saatavien joukossa, ratkeaa vasta vuosien kuluessa. Jos porotalous ja valtioval-ta jäävät näitä päätöksiä odottamaan, kyllä porotaloudelle käy huonosti. Porotalous on joutunut tällä hetkellä vaikeuksiin. Se tarvit-see tällä hetkellä yhteiskunnan tukea, ja minun mielestäni nyt, jos tuki annetaan ja oikeaan aikaan, se on myös yhteiskunnan kannalta halvinta.

Minä toivoisin, että jos herra valtiovarain-ministerillä on aikaa kuunnella, menen var-sinaiseen tekstiin. Siinä kerron vähän näitä perusteita ja päätöksiä ja mihin nämä valtio-vallan päätökset ehkä porotalouden johta-vat.

Arvoisa puhemies! Syksyn 1989 lisäbudjet-ti on palannut valtiovarainvaliokunnan kä-sittelyn jälkeen eduskunnan hyväksyttäväksi. Budjettiin sisältyy monia tärkeitä asioita, mutta omalta osaltani keskityn vain porota-louteen. Hallituksen alkuperäinen esitys piti sisällään 8 miljoonan markan määrärahan lähinnä poronomistajien ansionmenetysten korvaamiseen Poro ja Riista Oy:n konkurs-

sipesän yhteydessä. Kaikkiaan poromiehet ovat menettämässä konkurssipesässä 24 miljoonaa markkaa. Valtiovarainvaliokunnan käsittelyn yhteydessä momentin määrärahaa on esitetty 6,5 miljoonaa markkaa ja samalla täydennetty momentin perustelujen päätösosaa siten, että määrärahaa saa käyttää myös markkinointiin ja poronlihan hintatukeen, kuten herra valiokunnan puheenjohtaja totesi.

Mielestäni määrärahan lisäys on oikean suuntainen, mutta valitettavasti porotalouden vaikeudet huomioon ottaen riittämätön. Paliskuntain Yhdistys on valtiovarainministerille ja eduskuntaryhmille esittänyt 19 miljoonan markan korvausta poronlihan tuottajille Poro ja Riista Oy:n konkurssista aiheutuneiden menetysten korvaamiseen. Sen lisäksi yhdistys on esittänyt 20 miljoonaa markkaa 1,2 miljoonan poronlihakilon vientitukeen sekä 17 miljoonan markan määrärahaa porojen teurastuspalkkioihin. Paliskuntain yhdistyksen ehdotukset eivät mielestäni ole kohtuuttomia, vaan perustuvat tämän hetken tilannearviointiin porotaloudessa ja siihen, että vaikeuksiin joutunut elinkeino tarvitsee yhteiskunnan tukea juuri nyt.

Poro ja Riista Oy:n konkurssissa poromiehet ovat menettäneet, kuten aikaisemmin totesin, 24 miljoonaa markkaa. Konkurssitapauksissa saamatta jääneiden palkkojen osalta valtio on vastuussa työntekijöiden toimeentulosta. Poromiesten palkka muodostuu teuraiden myynnistä saadusta tulosta, kuten ed. Tennilä totesi. Näin ollen saamatta jäänyt teurastulo tulisi rinnastaa mielestäni palkkasaataviin. Se olisi kohtuullista ja oikeudenmukaista, ja sen lisäksi yhteiskunnan toimesta poromiehille tulisi korvata merkittävä osa Poro ja Riista Oy:n konkurssissa tulleista menetyksistä.

Tämä ei ole suinkaan mikään vähäinen ongelma. Otan esimerkiksi Utsjoen kunnan, jossa on kaksi paliskuntaa. Näiden kahden paliskunnan, Kaldoaivin ja Paistunturin, poromiehet ovat menettäneet yhteensä 4,1 miljoonaa markkaa. Tällä hetkellä, kun markkinat eivät riittävästi vedä, Kaldoaivilla ei ole edes ostajaa poroille, 5 000 poroa on jäämässä ylimääräisinä metsiin. Se on todella vaikea asia, ja sen lisäksi poromiehet ovat jäämässä kokonaan vaille ansiotuloa.

Kevään tapahtumat ja lisääntyvä poronlihan tarjonta ovat ajaneet myös poronliha-

kaupan vaikeuksiin. Jotteivät poroluvut nykyisestäään kasvaisi, tulisi alkaneena teurastuskautena tappaa noin 170 000 poroa. Ostaja on tällä hetkellä tiedossa noin 130 000—140 000 porolle. Poronlihakaupan ulkopuolelle on jäämässä 30 000—40 000 poroa, jotka tulisi valtion vientituella viedä ulkomaille. Nyt uhkana on se, että porot jäävät metsiin. Ylisuuri poromäärä tulee tehokkaasti kuluttamaan laitumia, ja laitumien kulumisen kautta porotalouden pohja voi pettää.

Tässä tilanteessa on helppo yhtyä ed. Pulliaisen ehdotukseen siitä, että valtiovarainministeriöön perustettaisiin virka, jolla olisi ekologinen tausta ja jonka haltija pysyisi ottamaan kantaa myös ekologisiin kysymyksiin. Porotalous ei tältä osin varmasti ole ainoa lohko, johon tätä asiantuntemusta tarvitaan.

Edelleen haluan jatkaa tätä pohdiskelua ja todeta, että mikäli tuleva talvi on otollinen ja hyvä, voivat nämä ylisuuret porokarjat selviytyä ensi syksyyn, ja silloin meillä on edessä todella iso ongelma. Silloin pitäisi teurastaa yli 200 000 poroa. Nyt jo on selvää, että näin suurta jalostuskapasiteettia ei millään keretä synnyttämään. Se tarkoittaisi sitä, että porotalouden jalostuskapasiteetti pitäisi vuodessa liki kaksinkertaistaa. Mielestäni yhteiskunnan kannalta olisi nyt mielekäs ja oikea hetki estää porotaloudessa syntyvässä oleva lumipalloilmiö. Valitettavasti vain valtion budjetissa esitetyillä määrärahoilla ei voida ongelmaa hoitaa.

Poronlihan tuottajahinta on vuoden aikana pudonnut 20 — 25 %. Tämä alentaa poromiesperheiden tulotason ja vaarantaa heidän toimeentulonsa. Se on omiaan myös tuomaan passiivisuutta porojen kokoamiseen, koska työstä ei kustannuksien jälkeen jää laisinkaan palkkaa. Paliskuntain Yhdistys on esittänyt sadan markan teurastuspalkkiota porolta, jolloin yhteiskunnan hintatuki poronlihalle olisi noin 4 markkaa kilolle. Se tarkoittaisi sitä, että poronlihan hinta edelliseen kauteen nähden ei kovin olennaisesti putoaisi. Todettakoon, että tällainen järjestelmä on käytössä mm. Ruotsissa ja myös Norjan porotaloudessa.

Porotalouteen liittyvien rahojen käsittelyssä on eduskunnassa ollut outoja piirteitä. Valtiovarainministeri Erkki Liikasella oli enemmän myötätuntoa poromiesten suhteen

kuin itse valtiovarainvaliokunnalla. Tämä on yllättävää sen takia, että kun eduskunnassa vieraili poromiesten lähetystö, niin kaikki eduskuntaryhmät vakuuttivat tukeaan poromiehille. Ministeri Liikanen oli valmis hyväksymään 8 miljoonan markan lisäyksen. Valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja Mäki-Hakola pani kuitenkin kaksi köyhää vastakkain, poromiehet ja turkistarhaajat, ja seurauksena oli, että poromiesten rahat pudotettiin 6,5 miljoonaan markkaan. Kunniakas teko poromiesten kannalta!

Eilen Rovaniemellä kokoontui ylimääräinen poroparlamentti. Parlamentissa käytyissä poromiesten puheissa kuului syvä huoli ja hätä koko poroelinkeinoon puolesta. Yhteiskunta painostaa poromiehiä toisaalta tappamaan likoja poroja, vaikka kaikille poroille ei löydy ostajaa. Alas painunut poronlihan hinta lisää haluttomuutta porotoihin, ja samalla poromiesten on etsittävä muita toimeentulolähteitä, koska porotuloilla ei tulla kunnolla toimeen. Mielestäni poromiehet eivät ole vaatineet eivätkä vaadi mitään kohtuuttomuuksia, ainoastaan yhteiskunnan oikeudenmukaista kohtelua vaikeassa tilanteessa.

Poronhoito on vanha lappilainen elinkeino, jonka juuret ovat syvällä lappilaisessa maaperässä. Poronhoito on monelle elinkeinon lisäksi myös elämäntapa. Porot ja Lappi kuuluvat vahvasti yhteen. Ei ole olemassa Lappia ilman poroja eikä poroja ilman Lappia. Toivon mukaan eduskuntakäsittelyn yhteydessä löytyy vielä ryhtiä korottaa porotalouteen liittyviä määrärahoja. Kyse ei ole valtiontalouden kannalta suurista rahoista. Mikäli tahtoa on, tämä eduskunta voi poromiehiä auttaa. Ne rahat menevät oikeaan tarkoitukseen.

Ed. Mäki-Hakola (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kun täällä jälleen mainittiin valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajan nimi, niin totean, että siinä puheenvuorossa ei myöskään vastattu kysymykseen, mihin on mennyt Porolle ja Riistalle maksettu 13,8 miljoonan markan hinnanerokorvaus, jota Tornion tullinjohtaja Jan Ahlstrand alkuperäisesti on ryhtynyt vaatimaan ja jossa asiassa tullihallitus on takana. Tätä minä vain kysyn.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pitää paikkansa, mitä ed.

Sarapää sanoi, että kun poromiesten lähetystö oli täällä, niin yli puoluerajojen eri ryhmistä luvattiin myötämielisyyttä poromiesten vaatimusten suhteen. Suomen maaseudun puolueen eduskuntaryhmän edustajana kuitenkin asetin sen ehdon, että poromiesten elinkeinoa pitää tukea, mutta sitä ennen poromiesten joukosta on erotettava nimismiehet, poliisit ja muut harrastusporonkavattajat. Heille ei valtion tuki kuulu. Lapissa on hyvin paljon sellaisia harrastelijoita, joille porotalous ei ole mikään elinkeino, vaan harrastus. Tällaisia harrastuksia valtion ei tule missään tapauksessa tukea, edustaa siten mitä ammattia hyvänsä pääammattinaan.

Samaisessa tilaisuudessa, kun puheenvuoroja käytettiin, olin samaa mieltä myös turkistarhaajista Pohjanmaalla, jotka ovat joutuneet vaikeuksiin, osin omaa syytäänkin. Kuitenkin on lähdeittävä siitä, että tällaista elinkeinoa, joka vuosikymmenien aikana on saatu syntymään ja kukoistavaksi, ei voida jonkin laskusuhdanteen aikana kokonaisuudessaan lopettaa, koska sen kehittäminen siinä vaiheessa, kun turkistarhauksella on taas menestystä, saattaa viedä vuosia, jopa vuosikymmeniä.

Ed. Siuruainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sarapää viittasi porotalouden merkitykseen Lapin elinkeinona. Tässä suhteessa täytyykin hämmästellä sitä kylmäkiskoisuutta, jolla valtiovalta ja erityisesti maan hallitus suhtautuvat nyt meneillään olevaan porotalouden ja koko Lapin kriisiin. Tämä kuuluu osana siihen politiikkaan, jota hallitus on harjoittanut: viimeinen pari Lapista ulos. Toisin sanoen tänä aikana on porotalouden asema entisestään korostunut elinkeinona, kun Lapin maataloutta on ahdistettu, rakennusvero on ulotettu tuolle alueelle ja monia muita siellä olevia elinkeinomahdollisuuksia on kavennettu. Näin ollen tällä hetkellä, jos koskaan, pitää porotalouden asema saada sille pohjalle, että sen elinmahdollisuudet pitää yllä Lappia ja Lapin asutusta, saamelaiskulttuuria ja koko Lapin elinkeinoelämää asuttuna kokonaisuutena voitaisiin toteuttaa.

Se raha, mitä on esitetty porotalouden kuntoonpanoon tällä hetkellä, on varsin pieni verrattuna siihen, mitä muita menoja tällä hetkellä huonosta taloudenpidosta valtiovalta ja nimenomaan tasavallan hallitus joutuu

vastaamaan muilla elinkeinoaloilla ja paljon paremmin menestyvillä yhteiskunnan osaluilla, tarkoitan tässä nimenomaan Etelä-Suomea. Porotaloudelle pitää löytyä se raha, mitä on esitetty.

Ed. Sarapää (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Mäki-Hakola kyseli 14 miljoonan markan perään. Se on tuloutettu aikoinaan vuosien mittaan Poro ja Riista Oy:n kassaan ja kuten ed. Mäki-Hakola tietää, näillä rahoilla ei ole korvamerkkiä. Sen, tuleeko valtio, jos sille väärin perustein on rahaa maksettu, saamaan omansa takaisin, näyttää aika ja konkurssimenettely, mitä sen puitteissa tapahtuu. Kuvaavaa on kuitenkin se, että ed. Mäki-Hakola kantaa huolta valtion roolista, mutta ei sanallakaan kanna huolta tuhansista hätään ja hätätilaan joutuneista poromiehistä. Se on minusta väärin ja kovaa ja epäinhimillistä ajattelua.

Mitä tulee ed. Aittoniemen puheenvuoroon, niin minusta se oli terve ajatus. Porotaloudessa on liikaa sivutoimisia henkilöitä, henkilöitä, jotka saavat merkittävän toimeentulon muista tulolähteistä. Eduskunnan käsittelyyn on lähiaikoina tulossa poronhoitolaki. Siinä tulee etuosto-oikeusmenettely ja lupamenettely, ja sen kautta tullaan rajoittamaan porotalouteen tulevien määrää. Toisaalta uudella poronhoitolalla on tarkoitus saattaa harrastelu niin kalliiksi, että harrastelu ei kannata ja päästään ed. Aittoniemenkin esittämään terveempään suuntaan.

Ed. Apukka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun näyttää siltä, että ed. Mäki-Hakola ei tätä asiaa ymmärrä tai ei halua ymmärtää ja täällä on sopimatonta mitään rautalankamalleja ruveta tekemään, niin täytyy yrittää lyhyesti sanoa, mistä tässä on kysymys. Jos tämä asia todella halutaan hoitaa oikeaan lopputulokseen, niin tässä on kysymys vain kertamenosta, eikä tätä pidä missään tapauksessa näihin tullimarkkoihin liittää. Ne ovat asia erikseen ja ne tulee selvittää erikseen.

Mikäli tätä ongelmaa ei nyt hoideta, niin kuin vastalauseessa on mm. vientituen osalta esitetty, niin vuoden päästä ongelma on monin verroin suurempana edessä. Sen lisäksi että ensi vuonna ongelma on suurempien porokarjojen vuoksi suurempi kuin nyt, pelkona on nimenomaan se, että laitumet pi-

laantuvat ylisuurten porokarjojen ansiosta ja pysyvästi vaikeutetaan koko elinkeinon olemassaoloa. Minun mielestäni nyt pitäisi ottaa jokaisen hitusen verran tervettä järkeä ja pikkuisen valtion varoja käytettäväksi, että saataisiin asia hoidettua kerralla pois päiväjärjestyksestä. Kyllä minä uskon, että Suomen valtio noille Lapin poromiehille sen verran on velkaa, että voisi sen tehdä.

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Hallituksen kuluvan vuoden toinen lisäbudjetti osoittaa, että valtion verotulot ovat olleet koko vuoden nopeassa kasvussa. Lisäbudjetti ei sen sijaan osoita sitä, keneltä kasvavat verot ovat peräisin. Myöhemmät tilastot tietysti tulevat osoittamaan lisäverojen maksumiehetkin. Selvää on kuitenkin se, että kansa maksaa ja voimakkaimmin kasvaa liikevaihtoverotus, joka raskaimmin koituu pieni- ja keskituloisten rasitteeksi. Peräti noin 3,5 miljardia markkaa liikevaihtoveron lisätuottoa on mahtava määrä yhdessä lisäbudjetissa.

Eräänä lisäbudjetin tulopuolen yksityiskohtana on syytä todeta, että auto- ja moottoripyöräveron tuotto on myös kasvamassa yli aiemman arvion. Näin kulutusjuhla näkyy ja tuottaa. En nyt erityisesti tässä yhteydessä vaadi autoveron alentamista, vaikka siihenkin vähitellen pitäisi päästä. Vakavamman huomion ansaitsee se, että invalidien autoveron palautus on tiukentunut viime aikoina. Tulliviranomaiset ovat alkaneet tulkita autoveron palautuspykälää varsin ahtaasti. Kun autoveron tuotto yleensä kasvaa, on kohtuutonta, että samanaikaisesti vammaisia kohdellaan entistäkin tiukemmin. Hallituksen tulisi puuttua asiaan, ja tarvittaessa tulee lakia muuttaa niin, että invalidien tarpeet tulevat huomioon otetuiksi nykyistä paremmin.

Edelleen on valitettavaa, että alkoholin ja tupakan valmisteveroja ei edes terveydellisistä syistä haluta korottaa. Käsittämätöntä on se, että yhteiskunta maksaa nopeasti kasvavat haitat lisääntyvinä sosiaali-, terveys- ja muina menoina, mutta esimerkiksi tupakka-teollisuus pääsee vastuustaan vain kasvavia voittoja keräten.

Lisäbudjetti osoittaa, että Posti- ja telelaitos tuottaa yhä enemmän voittoja. Tätä vasten on kohtuutonta, että maassa suunnitellaan postitoimipaikkojen lakkautuksia.

Tämä on jopa uskomatonta. Vielä uskomatompaa on se, että hallitus ei leikkaa koko voimallaan siipiä tällaisilta palveluspienien suistussuunnitelmita.

Lisäbudjetin menopuolella hallitus osoittaa pientä, ja varsin pientä, lisäystä läänien kehittämisrahaan. Valitettavasti valiokuntaan ei ole tähän syöttiin tarttunut. Tätä rahaa tulisi pikaisesti lisätä tuntuvasti. Kokemukset läänien kehittämisrahasta ovat erittäin hyvät. On todettava, että onneksi vastalauseessa on lisäysehdotus, joten täällä päästään asiasta edes äänestämään.

Turkistarhaajat ja porotaloutta harjoittavat ovat saamassa muruja hallitukselta. Näiden alojen vaikeudet ovat kuitenkin sellaiset, että tuntuvampi tuki on välttämätöntä.

Kuluvana vuonna saatiin maassamme sekä määrällisesti että laadullisesti hyvä viljasato. Nyt olisi syytä panna poikkeuksellisen iso osa viljasta talteen valtion toimesta. Viljan varmuusvarastoinnissa on puutteita, jotka tulee kiireesti hoitaa kuntoon. Nyt on oton aika panna aittoihin se, mitä pantavissa on. Vastuu on keskeisesti valtiolla. Siksi Valtion viljavarastolle tulisi antaa paljon luvattua suuremmat resurssit nimenomaan viljan varmuusvarastointiin. Kysymys on kansan perusturvallisuudesta ja koko kansan eduista. Valitettavasti valiokunnan oppositioedustajatkaan eivät ole tähän elintärkeään asiaan puuttuneet vastalauseissaan.

On selvää, että lisäbudjetissa ei tulekaan osoittaa sellaisia määrärahoja, jotka voidaan varsinaisessa budjetissa hoitaa. Tätä periaatetta ei kuitenkaan liene tarpeen toteuttaa niin kirjaimellisesti kuin hallitus nyt tekee. Valtaisasti uusia veroja keräävä hallitus ei ole perusturvan suhteen ollut ollenkaan aktiivinen. Vähävaraisin kansanosaa saa odottaa vuoroaan, joka ei näytä nykyisen hallituksen aikana olevan tulossa lainkaan. Perusturva ei parane opiskelijoilla, ei pientä eläkettä saavilla eikä juuri lapsiperheilläkään, puhumattakaan rintamalisän saajista, joille ensi vuoden lokakuussa on tulossa pieni korotus.

Veteraanien osalta eduskunta on ainakin 20 vuotta myöhässä ja hallitus tietysti saman ajan. Jo 1960-luvun lopulla viimeistään olisi Suomen valtiolla ollut varaa hoitaa veteraanien asiat taloudelliselta osalta kuntoon. Miksi vieläkin täällä kehdataan riidellä tästä asiasta? Olisi syytä vastuussa olleiden ja nyt olevien hävetä ja olla hiljaa ja hoitaa vete-

raanien asia kuntoon ja heti. (Ed. Hokkanen: Mitä se tarkoittaa?)

Työttömyys ei ole tästä maasta vielä lopunut. Muun muassa koko maahan ulotetusta ylimääräisestä rakennusverosta seuraa, että työttömiä houkutellaan Ruuhka-Suomeen. Työttömyysalueille pitäisi osoittaa kiireesti harkinnanvaraisia työllisyysrahoja. Näin ei valitettavasti edes tässä lisäbudjetissa tapahdu. Hallitus on siis unohtanut työttömyyden.

Toinen vakava asia on, että asuntopula jatkuu ja talven tullen monien osalta taas pahenee. Hallitus ei anna varoja asuntotuotantoon lähellekään riittävästi. Kokoomus ja sosialidemokraatit ovat käyneet kauppaa asunnottomien asioilla. Vuokrasäännöstelyä puretaan ja maata sosialisoidaan sielläkin, missä ei sille perusteita ole. Vuokrat nousevat pian ja paljon. Näin asumistukimenoihin tarvitaan rahaa paljon lisää lähiaikoina.

Asuntopolitiikka on pahasti epäonnistunut. Kaksi ja puoli vuotta on tällä hallituksella ollut aikaa asiaa hoitaa. Tulokset kuitenkin viipyvät. Nyt aiotaan perustaa asuntorahasto kuin silmänlumeeksi, jotta ikävät epäonnistumiset saadaan pois eduskunnasta. Rahasto ei sinänsä ongelmia ratkaise, tuo vain yhden selityskanavan lisää, kun asioita ei todella ehkä edes haluta hoitaa. Maapaketti vaatii rinnalleen jyrkät esitykset rakennusalan kilpailun palauttamiseksi ja alan hurjan palkkakehityksen saamiseksi aisoihin, kaikki nämä yhtä aikaa, ei yksin, niin kuin hallitus nyt tarjoaa maapakettia.

Arvoisa puhemies! Lisäbudjetti on todella ikävän kylmä suihku asunnontarvitsijoille. Kun nyt rahaa on, pitäisi sitä uskaltaa käyttää niiden hyväksi, joilta liikevaihtoverolla ja muillakin veroilla on varat peritty. Hallitus ei ansaitse minkäänlaista kunnioitusta asuntoasioiden hoidosta. Pääosa opposition vastalauseissa esitetyistä muutoksista on kannatettavia, ja kristillisen liiton ryhmä äänestää edellä käsittelemieni asioiden parantamista koskevien esitysten puolesta.

Ed. Laaksonen: Rouva puhemies! Totesin tämän toisen lisäbudjetin lähetekeskustelussa, että tämä hallitus on asuntopulahallitus, ja sitä se kyllä käytännössä on. Asuntopolitiikka on varsin kurjasti hoidettu tässä maassa. Tämän päivän Demarin haastattelun mukaan ministeri Bärlund toteaa, että asun-

toasiat eivät olisi voineet sujua huonommin ja että asuntopolitiikka vaikuttaa vasta 1990-luvulla.

Rouva puhemies! Vaikuttaa, vaikuttaa, mutta sopii kysyä, mihin suuntaan. Epäilen, että ne toimenpiteet, joita nyt hallitus esittää lisäbudjetissa, ovat täysin riittämättömiä. Mitä tulee varsinaiseen budjettiin, siellä myös on asetettu ainoastaan poliittinen tavoite määrästä, mutta rahat puuttuvat.

Totesin lähetekeskustelussa, että tätä taustaa vasten eduskunnan kannalta on todella sietämätöntä, että vuodesta toiseen asiat hoidetaan tällä tavalla, niin kuin nyt tapahtuu. Tähän täytyy kerta kaikkiaan saada muutos. Huonoon suuntaan kulkevat myös asiat silloin, kun vuokrasäännöstelyä ollaan purkamassa. Se heikentää vuokralaisten oikeuksia ja se lisää huomattavasti vuokrankorotuspaineita. On myös varsin kohtalokasta asunnonomistajien kannalta peruskoron korottaminen. Se tietää tulonsiirtoa pienituloisilta asuntovelallisilta suurituloisille ihmisille.

Mitä asuntopolitiikkaan tulee, me olemme ehdottaneet vastalauseessa lisää rahaa 100 miljoonaa markkaa, ja sen lisäksi, rouva puhemies, me tulemme ehdottamaan perustelulausumaa, jossa esitetään hallitukselle epäluottamuslausetta sen kelvottomasta asuntopolitiikasta. Ja edelleen, rouva puhemies, olemme sitä mieltä, että perusturvasiassa pitää saada myös käänne aikaan niin, että perusturvauudistuksia voidaan toteuttaa, eikä niin kuin tässä esitetään, että vähennetään nyt työttömyysturvasta 360 miljoonaa, ja ensimmäisessä lisäbudjetissa esitetiin 140 miljoonaa vähennettäväksi.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Koska varsinaiset puheenvuorot ilmeisesti listalta ovat päättyneet, haluan ihan lopuksi kiittää valtiovarainvaliokuntaa siitä, että tässä mietinnössä on varsin harvinainen kohta eli poliisitoimen kohdalle on lisätty 1 miljoonaa markkaa, oliko se nyt johonkin käyttömenoihin esitutkintalain menoja koskien. Minä en ihan tarkkaan tiedä, mitä nämä tällaiset menot ovat, joita tässä tarkoitetaan. Tuntuu siltä, että valtiovarainvaliokunta yleensäkin on poliisitoimen osalta ollut hyvin myötämielinen kaikissa vaiheissa, ja ne korjaukset ja se lisä, mitä on saatu, on tullut valtiovarainvaliokunnan ja sen puolustusjaoston käsittelyssä.

Tämä 1 miljoonaa markkaa ei toki merkitse paljon mitään. Se on häviävän pieni rahausuma, mutta omalta osaltani näen niin, että se ehkä merkitsee, että valtiovarainvaliokunnan suunnassa on kuultu, että poliisin asiat ovat tänä päivänä resurssien osalta varsin huonosti. Minä toivon, että valtiovarainvaliokunta mahdollisuuksien mukaan jatkaa tätä ajattelutapaa ja myös kun ensi vuoden budjettia siellä käsitellään, vaikkakin budjetin raamit ovat ahtaat, jotakin antaisi lisää esitettyyn verrattuna. Se otetaan poliisin taholla varmasti kiitollisuudella vastaan, ja kun sitä joskus muistetaan pienelläkin summalla ja resurssimäärällä, niin se on myös työmotivaatiota lisäävä seikka.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy ehdotuksen yksityiskohittaiseen käsittelyyn.

Esitellään menot.

Pääluokka 21

Luku 02 Tasavallan Presidentin kanslia, hyväksytään.

Pääluokka 23

Luku 01 Valtioneuvosto ja luku 02 Valtioneuvoston kanslia, hyväksytään.

Pääluokka 24

Luku 01 Ulkoasiainhallinto, luku 30 Kansainvälinen kehitysyhteistyö, luku 40 Teollinen kehitysyhteistyö ja luku 99 Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot, hyväksytään.

Pääluokka 25

Luku 01 Oikeusministeriö, luku 25 Lääni-oikeudet, luku 30 Alioikeudet, luku 45 Eräät oikeudenhoitomienot ja luku 50 Vankeinhoitolaitos, hyväksytään.

Pääluokka 26

Luku 01 Sisäasiainministeriö, luku 05 Läänihallitukset, luku 07 Rekisteritoimistot,

luku 75 Poliisitoimi, luku 80 Pelastushallinto, luku 90 Rajavartiolaitos ja luku 97 Avustukset kunnille, hyväksytään.

Luku 98 Läänien kehittäminen.

Keskustelu:

Ed. Mattila: Rouva puhemies! Valtiovarainvaliokunnan mietintöön liittyvään I vastalauseeseen viitaten ehdotan, että momentille 43 Läänien kehittämisraha myönnettäisiin lisäystä 5 000 000 markkaa.

Ed. Laaksonen: Rouva puhemies! Kannatan ed. Mattilan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Mattila ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut, että momentille 43 lisättäisiin 5 000 000 markkaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Mattilan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 83 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 62. (Koneään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 99 Sisäasiainministeriön hallinnon alan muut menot, hyväksytään.

Pääluokka 27

Luku 01 Puolustusministeriö, luku 12 Puolustusvoimien palkkaus- ja muut menot, luku 14 Asevelvollisten ylläpitomenot, luku 25 Puolustustalouden hankinta- ja käyttömenot, luku 30 Kansainvälinen rauhanturvamistyö ja luku 99 Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot, hyväksytään.

Pääluokka 28

Luku 05 Valtiokonttori, luku 07 Eläkkeet, luku 18 Verohallinto, luku 40 Tullilaitos,

luku 50 Suomen rahapaja, luku 52 Tilastokeskus, luku 54 Pankkitarkastusvirasto, luku 60 Rakennushallinto, luku 64 Eräät valtion kiinteistömenot ja luku 80 Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimet, hyväksytään.

Pääluokka 29

Luku 01 Opetusministeriö, luku 10 Korkeakoulut ja luku 12 Kuvataideakatemia, hyväksytään.

Luku 39 Valtion opintotukikeskus.

Keskustelu:

Ed. Isohookana-Asunmaa: Arvoisa puhemies! Viitaten I vastalauseeseen ehdotan, että momentti 55 ja siihen hallituksen esityksessä ehdotettu vähennys poistettaisiin.

Ed. Maijala: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Isohookana-Asunmaan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Isohookana-Asunmaa ed. Maijalan kannattamana ehdottanut, että momentti 55 poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Isohookana-Asunmaan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 83 jaa- ja 57 ei-ääntä; poissa 59. (Koneään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 42 Eräät valtion oppilaitokset, luku 43 Lukiot, luku 46 Peruskoulut, luku 51 Lastentarhanopettajaopistot, luku 56 Kirjastotoimi, luku 57 Yhteiskunnallinen sivistystyö, luku 58 Näkövammaisten kirjasto, luku 60 Valtion ammatilliset oppilaitokset, luku 65 Kunnalliset ammatilliset oppilaitokset,

luku 67 Yksityiset ammatilliset oppilaitokset, luku 69 Ammatillinen kurssitoiminta ja ammatilliset erikoisoppilaitokset, luku 74 Oppisopimuslakiin perustuva ammattikoulutus sekä luku 88 Suomen Akatemia ja tieteen tukeminen, hyväksytään.

Luku 90 Taiteen tukeminen.

Keskustelu:

Ed. Isohookana-Asunmaa: Arvoisa puhemies! Viitaten I vastalauseeseen ehdotan, että momentille 54 otettaisiin lisäyksenä 15 000 000 markkaa, koska hallituksen ehdottama lisäys on riittämätön.

Ed. Maijala: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Isohookana-Asunmaan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Isohookana-Asunmaa ed. Maijalan kannattamana ehdottanut, että momentille 54 otettaisiin lisäystä 15 000 000 markkaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Isohookana-Asunmaan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 82 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 61. (Koneään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 91 Urheilun ja nuorisonkasvatuksen tukeminen, luku 94 Museovirasto, luku 95 Suomen elokuva-arkisto, luku 96 Elokuvien tarkastus, luku 98 Kansainvälinen yhteistyö ja luku 99 Opetusministeriön hallinnon alan muut menot, hyväksytään.

Pääluokka 30

Luku 01 Maa- ja metsätalousministeriö, luku 08 Maataloushallinto, luku 29 Valtion

viljavarasto, luku 30 Maatalouden neuvontatyön tukeminen ja luku 31 Maataloustuotteiden hintatuki, hyväksytään.

Luku 32 Maataloustuotteiden vientituki ja tuotannon tasapainottamistoimenpiteet.

Keskustelu:

Ed. Laaksonen: Arvoisa puhemies! Viitaten II vastalauseeseen ehdotan, että momentille 40 otetaan lisäystä 20 000 000 markkaa poronlihan viennin rahoittamiseksi.

Ed. Vihriälä: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Laaksosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laaksonen ed. Vihriälän kannattamana ehdottanut, että momentille 40 lisättäisiin 20 000 000 markkaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Laaksosen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 78 jaa- ja 58 ei-ääntä; poissa 63. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 33 Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen.

Keskustelu:

Ed. Vihriälä: Arvoisa puhemies! Viitaten I vastalauseeseen ehdotan, että momentille 45 lisätään 17 000 000 markkaa ja että momentin perusteluja muutetaan niin, että korkotukilainoja voitaisiin myöntää 200 000 000 markkaa.

Ed. Laaksonen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Vihriälän ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vihriälä ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut, että momentille 45 lisättäisiin 17 000 000 markkaa ja että momentin perusteluja muutetaan I vastalauseen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Vihriälän ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 85 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 60. (Koneään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 35 Metsästys ja porotalous.

Keskustelu:

Ed. Vihriälä: Arvoisa puhemies! Viitaten I vastalauseeseen ehdotan, että momentille 48 otettaisiin lisäyksenä 20 000 000 markkaa.

Ed. Laaksonen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Vihriälän ehdotusta toteamalla, että esitys on samanlainen kuin II vastalauseessa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vihriälä ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut, että momentille 48 lisätään 20 000 000 markkaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Vihriälän ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 83 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 60. (Koneään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 37 Kalatalous, luku 38 Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, luku 40 Vesivoimien käyttö ja luku 50 Yleismetsätalous, hyväksytään.

Luku 58 Yksityismetsätalous.

Keskustelu:

Ed. Vihriälä: Arvoisa puhemies! Viitaten I vastalauseeseen ehdotan, että momentille 44 otettaisiin lisäyksenä 10 000 000 markkaa.

Ed. Tenhiälä: Rouva puhemies! Kannatan ed. Vihriälän ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vihriälä ed. Tenhiälän kannattamana ehdottanut, että momentille 44 otettaisiin lisäyksenä 10 000 000 markkaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Vihriälän ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 86 jaa- ja 53 ei-ääntä; poissa 60. (Koneään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 70 Maatalouden tutkimuskeskus, luku 76 Metsäntutkimuslaitos, luku 95 Metsähallituksen metsät sekä luku 99 Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot, hyväksytään.

Pääluokka 31

Luku 01 Liikenneministeriö, luku 24 Tiet, luku 27 Vesitiet, luku 32 Merenkulun edistäminen, luku 40 Autorekisterikeskus, luku 50 Ilmatieteen laitos, luku 52 Telehallintokeskus, luku 55 Tietoliikenteen korvaukset ja avustukset, luku 57 Rautatieliikenteen korvaukset, luku 90 Valtionrautatiet, luku 92

Ilmailuhallinto, luku 94 Posti- ja telelaitos sekä luku 95 Posti- ja telelaitoksen konepatjat, hyväksytään.

Pääluokka 32

Luku 01 Kauppa- ja teollisuusministeriö, luku 10 Merenkulkulaitos, luku 32 Patentti- ja rekisterihallitus, luku 34 Lisenssivirasto, luku 42 Valtion teknillinen tutkimuskeskus, luku 43 Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen maksulliset tutkimuspalvelut, luku 44 Teknologian kehittämiskeskus ja luku 49 Kehitysaluerahasto Oy, hyväksytään.

Luku 50 Teollisuuden edistäminen.

Keskustelu:

Ed. Laaksonen: Arvoisa puhemies! Viitaten II vastalauseeseen ehdotan, että momentin 88 perusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto luopuu valmistelemasta Kemira Oy:n ja muiden valtionyhtiöiden tai valtioenemmistöisten yhtiöiden listautumista pörssiin."

Ed. Kemppainen: Rouva puhemies! Kannatan ed. Laaksosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laaksonen ed. Kemppaisen kannattamana ehdottanut, että momentin 88 perusteluihin hyväksyttäisiin II vastalauseen mukainen lausuma.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Laaksosen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 17 ei-ääntä; poissa 61. (Koneään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 51 Tuotantotoiminnan alueellinen edistäminen, luku 80 Matkailun edistämiskeskus ja luku 85 Ulkomaankaupan edistäminen, hyväksytään.

Pääluokka 33

Luku 01 Sosiaali- ja terveysministeriö sekä luku 11 Tarkastuslautakunta, hyväksytään.

Luku 15 Perhekustannusten tasaus.

Keskustelu:

Ed. Kietäväinen: Arvoisa puhemies! Viitaten I vastalauseeseen ehdotan, että momentin 33.15.30 perusteluissa lausuttaisiin: "Vuonna 1989 kansalaisten perusturvassa tehtävät menosäästöt on osoitettava perusturvauudistuksen käynnistämiseen."

Ed. Isohookana-Asunmaa: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kietäväisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kietäväinen ed. Isohookana-Asunmaan kannattamana ehdottanut momentin 30 perusteluihin I vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Kietäväisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 83 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 60. (Koneään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 16 Yleinen perhe-eläke, hyväksytään.

Luku 17 Työttömyysturva.

Keskustelu:

Ed. Laaksonen: Rouva puhemies! Valtiokunnan mietintöön liitettyyn II vastalauseeseen viitaten ehdotan, että momentille 33.17.51 merkitty 360 000 000 markan vähennys poistettaisiin ja että momentin perusteluissa lausuttaisiin: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee annettavaksi kiireisesti eduskunnalle esityksen työttömyysturvallain mukaisen perusturvan tason korottamisesta ja tarveharkinnan purkamisesta.”

Ed. Kemppainen: Rouva puhemies! Kannatan ed. Laaksosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laaksonen ed. Kemppaisen kannattamana ehdottanut, että momentille 51 merkitty vähennys poistettaisiin ja että momentin perusteluihin hyväksyttäisiin II vastalauseen mukainen lausuma.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Laaksosen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 85 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 62. (Koneään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 18 Sairausvakuutus, luku 19 Eläkevakuutus ja luku 20 Tapaturmavakuutus, hyväksytään.

Luku 21 Rintamaveteraanieläkkeet.

Keskustelu:

Ed. Maijala: Arvoisa puhemies! Momenteilla 33.21.52 ja 53 esitetään lisäbudjetissa rintamaveteraani-eläkkeisiin tarkoitettu-

jen määrärahojen vähentämistä yhteensä 25 000 000 markalla. Ehdotan, että nämä momentit ja niille merkityt vähennykset poistettaisiin rintamasotilaseläke-etuuksien parantamiseksi.

Ed. Kietäväinen: Arvoisa puhemies! Kannatan tehtyä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Maijala ed. Kietäväisen kannattamana ehdottanut, että momentit 52 ja 53 poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Maijalan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 74 jaa- ja 59 ei-ääntä; poissa 66. (Koneään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 22 Sotilasvammakorvaukset ja erät kuntoutustoiminnan menot, luku 29 Pakolaishuolto, luku 30 Sosiaalihalitus, luku 32 Kuntien järjestämät sosiaalipalvelut, luku 33 Yksityisten yhteisöjen sosiaalipalvelut, luku 34 Kuntien järjestämä raittiustyö ja alkoholitarkastus, luku 57 Lomatoiminta, luku 63 Valtion mielisairaalat, luku 78 Kuntien järjestämä kansanterveysyö, luku 79 Kuntien järjestämä erikoissairaanhoito, lukuryhmän 92—95, Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö, perustelut, luku 92 Kansanterveyden edistäminen, luku 93 Eräiden sosiaalipalvelujen avustaminen, luku 94 Lomanviettomahdollisuuksien edistäminen, luku 95 Suuronnettomuuksiin varautuminen sekä luku 99 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut menot, hyväksytään.

Pääluokka 34

Luku 01 Työministeriö, luku 06 Työvoima-asia- ja paikallishallinto, luku 30

Työvoimapolvelut, luku 50 Työllisyyden hoito ja luku 99 Työministeriön hallinnonalan muut menot, hyväksytään.

Pääluokka 35

Luku 01 Ympäristöministeriö, luku 15 Luonnonsuojelu ja luonnon virkistyskäyttö, luku 25 Vesi- ja ympäristöhallinto sekä luku 30 Kaavoitus- ja rakennustoimi, hyväksytään.

Luku 45 Asuntotoimi.

Keskustelu:

Ed. Laine: Rouva puhemies! Ehdotan, että momentille 35.45.54 Asumistuki otettaisiin lisäyksenä 100 000 000 markkaa.

Ed. Löyttyjärvi: Rouva puhemies! Kannatan tehtyä ehdotusta.

Ed. Kietäväinen: Arvoisa puhemies! Ehdotan momentin 63 Vuokra-asuntolainojen korkotuki perusteluja muutettavaksi I vastalauseeseen sisältyvän ehdotuksen mukaisesti niin, että vuokra-asuntojen hankkimista, rakentamista ja peruskorjausta varten otettuja lainoja voidaan myöntää enintään 600 000 000 markkaa. Tämä ehdotuksen syynä on se, että järjestelmä on toiminut hyvin ja valtio on luvannut kattaa kaikki hakeemukset. Näin ei kuitenkaan tule tapahtumaan, eli lisäyksesitys, jota hallitus ehdottaa, on riittämätön.

Sitten edelleen I vastalauseeseen viitaten totean, että luovun momenttia 83 koskevan ehdotuksen tekemisestä, koska SKDL tulee esittämään tässä saman sisältöisen lausuman ja määrärahaehdotuksen.

Ed. Vihriälä: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kietäväisen tekemää ehdotusta.

Ed. Laaksonen: Arvoisa rouva puhemies! Ehdotan, että momentin 35.45.54 perusteluissa lausuttaisiin II vastalauseen mukaisesti seuraavaa: ”Eduskunta edellyttää hallituksen kiireisesti selvittävän asumistuen

myöntämisperusteiden väljentämisen ja tuen parantamisen sekä antavan eduskunnalle kiireisesti lakiehdotuksen.”

Rouva puhemies! Edelleen ehdotan II vastalauseen mukaisesti momentille 35.45.83 otettavaksi lisäyksenä 150 000 000 markkaa ja että momentin perusteluissa lausuttaisiin: ”Eduskunta toteaa, ettei hallitus nauti sen luottamusta, sillä hallitus on epäonnistunut täydellisesti asuntopolitiikassa: tavoitteeksi asetettu valtion lainoittama tuotanto jää toteutumatta, tavoitteeksi asetettu valtion lainoitusta korvaava korkotuella rakennettava tuotanto jää muutamaa tapausta lukuun ottamatta toteutumatta, asuntojen hintakehitys päästettiin ryöstäytymään, ja sen äkillinen pysäyttäminen puolestaan tuottaa kohutuuttomia ongelmia niille ihmisille, jotka juuri siinä vaiheessa olivat vaihtamassa asuntoa, suunnitellaan vuokrasäännöstelyn lopettamista, mikä nostaa asumiskustannuksia, ja peruskorjausmäärärahoja ei hallitus ole valmistaunut esittämään riittävästi tarpeeseen nähden.”

Ed. Laine: Rouva puhemies! Kuten yleiskeskustelun yhteydessä jo totesin, kannatan näitä ed. Laaksosen erittäin hyviä ehdotuksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laine ed. Löyttyjärven kannattamana ehdottanut momentille 54 lisäystä 100 000 000 markkaa.

Ed. Kietäväinen ed. Vihriälän kannattamana on ehdottanut momentin 63 perusteluja muutettavaksi I vastalauseen mukaisesti.

Ed. Laaksonen ed. Laineen kannattamana on ehdottanut momentin 54 perusteluihin II vastalauseen mukaista lausumaa sekä momentille 83 lisäystä 150 000 000 markkaa ja momentin perusteluihin II vastalauseeseen sisältyvää lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Laineen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Laineen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 83 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 60. (Koneään. 15)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kietäväisen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Kietäväisen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 82 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 61. (Koneään. 16)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Laaksosen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Laaksosen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 83 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 61. (Koneään. 17)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 99 Ympäristöministeriön hallinnonalan muut menot, hyväksytään.

Pääluokka 36

Luku 01 Kotimaisen velan korko, luku 03 Ulkomaisen velan korko, luku 06 Valtionvelan kuoletukset ja luku 09 Muut menot valtionvelasta, hyväksytään.

Esitellään tulot.

Osasto 11

Luku 01 Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot, luku 04 Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut, luku 06 Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut, luku 08 Valmisteverot, luku 10 Muut verot ja luku 19 Muut veronluonteiset tulot, hyväksytään.

Osasto 12

Luku 25 Oikeusministeriön hallinnonala, luku 26 Sisäasiainministeriön hallinnonala,

luku 28 Valtiovarainministeriön hallinnonala, luku 29 Opetusministeriön hallinnonala, luku 30 Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala, luku 31 Liikenneministeriön hallinnonala, luku 32 Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala, luku 33 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala sekä luku 34 Työministeriön hallinnonala, hyväksytään.

Osasto 13

Luku 01 Korkotulot ja luku 03 Osinkotulot, hyväksytään.

Osasto 14

Luku 01 Valtionrautatiet, luku 02 Ilmailuhallinto, luku 04 Posti- ja telelaitos sekä luku 05 Posti- ja telelaitoksen konepajat, hyväksytään.

Osasto 15

Luku 01 Valtiolle takaisin maksettavat lainat ja luku 02 Valtion lainanotto, hyväksytään.

Mietinnön perusteluissa sivulla 3 oleva tulo- ja menoarvion tasapainoa koskeva lausuma hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Asetus 22 päivältä syyskuuta 1989 lääkelaboratorion eräiden virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta

Ainoa käsittely

Mainittu asetusta (A n:o 22)

Talousvaliokunnan mietintö n:o 6

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 6.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Asetus 22 päivältä syyskuuta 1989 valtion teknillisen tutkimuskeskuksen eräiden virkojen lakkauttamisesta ja perustamisesta

Ainoa käsittely

Mainittu asetus (A n:o 24)

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 17

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 17.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi valtion virkamieslain 5 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 139

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 54

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 54.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

6) Ehdotus laiksi eräitä elintarvikkeita koskevista poikkeuksista liikevaihtoverolakiin annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 116

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 56

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 56.

Keskustelu:

Ed. E. Aho: Herra puhemies! Haluan tässä yhteydessä palata lyhyesti keskusteluun suomalaisen ruoan hinnasta. Kansanedusta-

jatkin eri eduskuntaryhmistä ovat viime aikoina esiintyneet julkisuudessa ja vaatineet suomalaisen ruoan hinnan alentamista, ja sormea on osoitettu milloin maanviljelijään, milloin elintarviketeollisuuteen tai kolmas tyypillinen syyppä on ollut kauppa ja sen korkeat kustannukset. Mutta tyystin on haluttu unohtaa se, että valtio korkealla elintarvikkeiden verotuksella on merkittävä syylinen siihen, että meillä Suomessa ruoan hinta on kansainvälisesti verrattuna suhteellisen korkea.

Nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys alkutuotevähennysjärjestelmän heikentämisestä merkitsee sitä, että meillä kiristetään elintarvikkeiden verotusta samaan aikaan, kun mm. Thatcherin Englannissa on päädytty siihen, että arvonlisäveroa ei lainkaan peritä peruselintarvikkeista. Me siis menemme kansainvälisesti katsoen kokonaan toiseen suuntaan kuin muualla Euroopassa mennään. Tällä ratkaisulla, jota hallitus ja myös valtiovarainvaliokunta ovat asettuneet puoltamaan, eli maidon alkutuotevähennyksen heikennyksellä aiheutetaan se, että meillä liikevaihtoverojen määrä peruselintarvikkeissa kasvaa.

Saimme valtiovarainvaliokunnassa selvityksen siitä, mikä on suomalaisen verotuksen taso suhteessa muihin maihin, ja ainoat maat, joiden kanssa me pärjäämme kilpailussa, ovat Pohjoismaat, joissa verotuksen taso on suhteellisen korkea, samaa tasoa kuin meilläkin, mutta niin kuin sanoin, muualla Euroopassa peruselintarvikkeita verotetaan selvästi keveämmin kuin Suomessa tehdään.

Herra puhemies! Tästä syystä tulemme lain toisen ja kolmannen käsittelyn yhteydessä tuomaan esille omaa vaihtoehtoaamme ja keinoja, joilla käytännössä eduskunta itse pystyy alentamaan suomalaisen ruoan hintaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

7) Ehdotus laiksi väestökirjalain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 99

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 18

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

8) Ehdotus laiksi lakkautettujen seurakuntien keskusarkistosta valtion palvelukseen siirtyvän henkilökunnan aseman järjestämisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 164
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 19

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 19.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

9) Ehdotus laiksi valtion virkaehtosopimuslain 5 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 91
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 9

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 9.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

10) Hallituksen esitys n:o 195 laeiksi yhdistyslain 10 ja 35 §:n, yleisistä kokouksista annetun lain 1 ja 2 §:n sekä painovapauslain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Esillä oleva hallituksen esitys syntyi yhdistyslain käsittelyn jälkimainingeissa, kun lakivaliokunnan kunnioitettu puheenjohtaja ed. Björkstrand ehdotti tämän tyypisiä muutoksia tavallaan jatkokäsittelynä yhdistyslain käsittelyyn. Olen ollut kyseisessä työryhmässä ja olen myös jättänyt siellä eriävän mielipiteeni siihen tapaan, jolla kyseisiä lakiehdotuksia pitäisi muuttaa.

Minä en tule hyväksymään — ryhmähän ei ole asiaa käsitellyt — yhdistyslain 35 §:n muutosta siitä, että muu kuin Suomen kansalainen voi olla mukana valtiollisiin asioihin vaikuttavissa yhdistyksissä, koska on mahdollista, että sellaiset henkilöt, jotka saavat niihin osallistua, eivät koskaan tarkoitaakaan hakeutua Suomen kansalaisiksi mutta käyttävät kuitenkin tiettyjä oikeuksia.

Toiseksi minä en tule hyväksymään myöskään sitä, että yleisen kokouksen voisi järjestää kuka hyvänsä, koska en hyväksy, että joku Abdullah Senaatintorilla pistää kokouksen pystyyn ja sen jälkeen marssitaan läpi kaupungin viitat hulmuten ilman, että sitä pystytään Suomen viranomaisen toimesta estämään. Koska ulkomaalaisetkin rekisteröityjen yhdistysten kautta voisivat osallistua tällaisten kokousten järjestämiseen, se olisi katsottava riittäväksi, niin kuin olen aikanaan työryhmän mietinnössä lausunut. Siihen ei olisi tarvetta, että kuka tahansa yksityinen henkilö voisi tällaisen kokouksen järjestää, myös ulkomaalainen. Mutta ryhmä ottaa asiaan kantaa kokouksessaan. Minun oma kantani on sen mukainen kuin olen aikanaan ryhmän eriävässä mielipiteessä esittänyt.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ed. Aittoniemen puheenvuoro oli mielestäni arabeja halventava. Tällä hetkellä Senaatintorilla on rauhankulkueen päätöstahtuma, ja onneksi on sentään vielä suomalaisia, jotka puolustavat kaikkien rotujen ihmisoikeuksia. (Ed. Aittoniemi: Eihän tässä ole rodusta kysymys!) — Kyllä siinä on

nimenomaan rodusta kysymys, ed. Aittoniemi. Puhetavasta se kuultaa läpi täysin selvästi. — Toivon, että eduskunta ei ainakaan ed. Aittoniemen yllytykseen yhdy. Jo aikaisemmin olemme käsitelleet näitä asioita täällä, ja ed. Aittoniemi itse lupasi, että hän ei enää puhu näistä asioista, mutta ei hän malta pitää suutansa kiinni vaan jatkaa samaan sävyyn kuin aikaisemmin. Toivoisin, että ainakin rauhankulkueen ajaksi hän maltaisi vaieta tällaisista mielipiteistä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

11) Hallituksen esitys n:o 196 laiksi palo- ja pelastustoimesta annetun lain muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

12) Hallituksen esitys n:o 197 laiksi puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin puolustusasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Kuten jo mainitsin, tällä hetkellä Senaatintorilla on rauhankulkueen päätöstahtuma, ja siellä varmasti puhutaan aseidenriisunnasta ja rauhan aikaansaamisesta. Hallituksen esitys puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta ei edistä meidän mielestämme rauhaa. Tästä asiasta ei ole syytä tässä vaiheessa keskustella, koska meillä kaikilla ei ole ollut mahdollisuutta osallistua tuohon tilaisuuteen eduskunnan istunnon viipymisen vuoksi, mutta eräät edustajat jo kiirehtivät tilaisuuteen osoittamaan rauhantahtoaan, mm. ministeri Halonen heidän joukossaan. Kun ministeri

Halonen on jättänyt tämän asian käsittelyn yhteydessä eriävän mielipiteen valtioneuvoston pöytäkirjaan, jossa hän on viitannut sosialidemokraattien periaatekantaa ja jossa vastustetaan aseiden vientiä, toivon, että asiasta päästään toisen kerran keskustelemaan.

Ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistaina pidettävään istuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Stenius-Kaukonen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

pankkivaliokuntaan

13) Hallituksen esitys n:o 198 laiksi kiinnitysluottopankin muuttamisesta liikepankiksi ja sulautumisesta liikepankkiin sekä laiksi leimaverolain 10 §:n muuttamisesta

valtiovarainvaliokuntaan

14) Hallituksen esitys n:o 199 laiksi aluevaihdosta valtion ja YIT-Yhtymä Oy -nimisen osakeyhtiön välillä

15) Hallituksen esitys n:o 200 laiksi talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Esityksellään talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain vähäiseksi muuttamiseksi hallitus tunnustaa, että se ratkaisu, jonka se teki keväällä 1988 laittamalla tavanomaisten talletusten korot verolle, oli selvästi väärä. Tuon ratkaisun seurauksenahan on käynyt niin, että säästämisaste maassa on kääntynyt negatiiviseksi huolimatta siitä, että viime vuoden aikana saattoi määräaikaistalletuksia vielä tehdä. Sillä, että säästämistä tähän tapaan hallituksen toimien seurauksena on isketty päähän, on osaltaan vaikutettu kuuluun vaihtotaseen vajeen kasvuun. Hallituksen yhden prosenttiyksikön korjausesitys verottomien talletuskorkojen määrään ei riitä olemaan sellainen kiihoke säästämisasteen ja säästämisen lisäämiseksi, jota tässä tilanteessa välttämättä tarvittaisiin.

Tästä syystä, herra puhemies, voin jo nyt ilmoittaa, että lain myöhemmissä käsittelyvaiheissa tulemme esittämään muutosta hallituksen esitykseen. Tulemme esittämään palaamista aiempaan käytäntöön, jonka mukaan Suomen Pankin peruskoron tuottoiset määräaikaistalletukset vapautettaisiin kokonaan verosta. Sitä tietä voitaisiin ehkä vähän edesauttaa ylöspäin kovin alas painunutta säästämisastetta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

16) Hallituksen esitys n:o 201 mielenterveyslaiksi

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Andersson: Herra puhemies! Kyseessä on pitkään viipynyt ja hyvin tärkeä

laki, joka olisi pitänyt käsitellä samassa yhteydessä kuin erikoissairaanhoidolaki. Koska nyt on jo myöhä, sali tyhjä ja asia on hyvin tärkeä, ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Andersson ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Anderssonin ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

17) Hallituksen esitys n:o 202 laiksi kansanterveyslain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Asia liittyy edelliseen asiaan, joten ehdotan, että myös tämä asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukosen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Stenius-Kaukosen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

sosiaalivaliokuntaan

18) Hallituksen esitys n:o 203 laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

valtiovarainvaliokuntaan

19) Hallituksen esitys n:o 205 laiksi valtion liikelaitoksista annetun lain muuttamisesta

20) Ed. Seppäsen ym. lakialoite n:o 84 laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta ja laiksi eräistä vuodelta 1989 toimitettavassa verotuksessa sovellettavista poikkeuksista tulo- ja varallisuusverolakiin

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Poisto päiväjärjestyksestä

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 21) asia.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

sosiaalivaliokuntaan

22) Asetus 6 päivältä lokakuuta 1989 työsuojeluhallinnon eräistä virkajärjestelyistä (A n:o 30)

ulkoasiainvaliokuntaan

23) Asetus 6 päivältä lokakuuta 1989 Kiinan kansantasavallan kanssa tekstiilituotteiden kaupasta tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta (A n:o 31)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 18.47.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

M.V. Mandelin